

Dosarul nr. 3ra-1151/2021
2-19038696-01-3ra-27102021

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (I. Barbacaru)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Bostan, V. Negru, G. Dașchevici)

DECIZIE

23 februarie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil Comercial și de Contencios Administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Tamara Chișca-Doneva
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Aliona Miron
Victor Burduh

examinând recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,
în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de
Mihail Lichii împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului
administrativ individual defavorabil, obligarea emiterii actului administrativ favorabil,
obligarea recalculării pensiei pentru limita de vârstă,
împotriva deciziei din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 24 iunie 2019, Mihail Lichii a depus cerere de chemare în judecată împotriva
Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând anularea deciziei nr. 30/2016/421 din
15 februarie 2016 emisă de Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni privind
stabilirea pensiei pentru limita de vârstă, cu modificarea cuantumului pensiei pentru
limita de vârstă din data depunerii dosarului - 10 martie 2015, obligarea efectuării
recalculării pensiei pentru limita de vârstă începând cu 10 martie 2015 până în prezent.

În motivarea acțiunii Mihail Lichii a indicat că, la 09 februarie 2015, s-a adresat
către contabilul Primăriei s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni, Veronica Bandalac, să-i fie
eliberate actele necesare pentru stabilirea pensiei pentru limita de vârstă, deoarece a
fost angajat în colhozul „Serghei Lazo” din s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni, în brigada
de câmp, din luna aprilie a anului 1993 și până în anul 1999.

La 10 martie 2015, a prezentat actele necesare la Casa Teritorială de Asigurări
Sociale Glodeni, pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă.

Fiind nevoit să plece peste hotare în Cehia, pentru intervenție chirurgicală, a
împuternicit soția să-i reprezinte interesele în toate instanțele.

Reclamantul menționează că, la 01 aprilie 2015, soția sa a fost informată de către secretarul Primăriei s. Limbenii Vechi, să se prezinte la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni pentru a depune altă copie a buletinului de identitate, care a fost prezentată Lidiei Istrati.

Reclamantul susține că, după ce a primit prima pensie, considerând că nu corespunde calculelor reale, soția sa, repetat, s-a adresat Primăriei s. Limbenii Vechi pentru clarificări, la care Veronica Bandalac i-a comunicat că venitul pentru anul 1994 nu a fost inclus în calculul pensiei deoarece suma este prea mare și nu coincide cu calculul dintre venituri și rețineri, la fel, nu a fost inclus în calculul pensiei nici anul 1993, deoarece nu este înregistrat ca lucrător în cartea de salariu (întrucât s-a transferat în luna aprilie a anului 1993, nu a fost înregistrat nici în cartea suplimentară). Respectiv, cu suportul primarului au fost verificate calculele, în rezultat fiind obținută aceeași sumă de 3423,81 de lei indicată de primărie în actele inițiale.

Reclamantul mai menționează că, ulterior s-a adresat către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni, fiind informat de către Tamara Cazacu că, dacă erau incluși și anii 1993-1994 pensia ar fi constituit 1700 de lei lunar. Potrivit explicațiilor Veronicăi Bandalac, informația pentru acești doi ani a nimicit-o, deoarece avea careva probleme. Cazacu Tamara a cerut Veronicăi Bandalac să-i prezinte salariile pentru această perioadă a altor lucrători pentru comparație cu salariul primit de reclamant.

La 21 aprilie 2015, cu acordul primarului, a fost făcută copie la cartea de salariu și a reținerilor pentru anul 1994 și la forma F-14, fiind autentificate personal de primar, pe care le-a prezentat repetat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni. Cazacu Tamara, însă a refuzat să primească actele motivând că coeficientul este prea mare și nu corespunde realității, din aceste considerente venitul pentru anul 1994 nu poate fi inclus la calcularea pensiei.

Ulterior, la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni a fost depusă explicație de către Livițchi Galina, care în acea perioadă a activat conducător al brigăzii, confirmând că suma de 15 137 de lei pentru anul 1993 și suma de 3423,87 de lei pentru anul 1994, sunt semnate personal de dumneaei pentru plata lunară a muncii, solicitând organelor de drept ca anii 1993 - 1994 să fie luați în considerare pentru calcularea pensiei.

Reclamantul a indicat că, a depus diverse plângeri la organele de drept, care ulterior au dispus efectuarea a două expertize judiciare, prima expertiză efectuată de către specialistul Matei Ianos din cadrul Centrului Tehnico-Științific și Expertize Judiciare or. Ungheni, la 05 mai 2016, și a doua la 27 iulie 2017 în baza ordonanței din 10 septembrie 2018 nr. 894-896 de Centrul Național de Expertize Judiciare (Lidia Rusanovschi).

Reclamantul susține că, solicitând de la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni decizia privind stabilirea pensiei, a observat divergențe la calcularea coeficientului individual dintre decizia eliberată de Casa Teritorială de Asigurări Sociale și expertiza judiciară. Conform deciziei privind stabilirea pensiei nr. 30/2016/421 din dosarul pensionarului cu nr. 300159910, se observă că coeficientul K este 2.04500, iar conform expertizei judiciare coeficientul K este 2,16807.

La fel, în decizia eliberată de către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni, anul 1993 este inclus în perioada de asigurare în economia națională, ceea ce nu corespunde realității, deoarece din luna mai până în luna decembrie a anului 1993, a

fost angajat în calitate de agricultor în Colhozul „Serghei Lazo”, fapt confirmat prin extrasul din carnetul de muncă, certificatul eliberat în baza conturilor personale, ambele acte fiind semnate de către primarul s. Limbenii-Vechi, Valeriu Bandalac, contabilul-șef, Alexandra Cheptea și de către executorul Veronica Bandalac, inclusiv și de către conducătorul Colhozului „Serghei Lazo”, A. Rusnac.

Conform deciziei privind stabilirea pensiei în perioada de asigurare în agricultură este inclus și anul 1994 începând cu 15 martie. Salariul primit pentru anul 1994 nu a fost inclus la calcularea pensiei, dar care ar avea o influență considerabilă la cuantumul pensiei.

Referitor la decizia contestată, reclamantul a menționat că aceasta i-a fost adusă la cunoștință la 03 aprilie 2019, după ce a fost nevoit să se adreseze la un avocat.

La 22 aprilie 2019, a expediat în adresa Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni cerere prealabilă, solicitând recalcularea coeficientului individual al salariului pentru ultimii 15 ani de muncă până la 04 februarie 1999, să fie verificate variantele posibile care ar duce la majorarea coeficientului din 60 luni consecutive incluzând și venitul anilor 1993, 1994, să fie prezentate variantele calculelor coeficientului din anul 1985 – 1999, să fie expediată o copie autenticată a dosarului pensionarului Mihail Lichii cu nr. 300159910.

Reclamantul susține că cererea prealabilă a fost recepționată la 23 mai 2019, însă răspuns dânsul nu a primit.

Prin încheierea din 04 septembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție a fost constatată competența Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani pentru judecarea prezentei cauzei (f.d.122-125, vol. I).

Prin încheierea din 12 martie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, a fost declarată inadmisibilă acțiunea depusă de Mihail Lichii împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ individual defavorabil, obligarea emiterii actului administrativ favorabil, obligarea efectuării recalculării pensiei pentru limita de vârstă, în temeiul art. 207 alin. (1) lit. f) din Codul administrativ (f.d.146-148, vol. I).

Prin decizia din 06 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost admis recursul declarat de către Mihail Lichii și a fost casată încheierea din 12 martie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu remiterea cauzei la rejudecare (f.d.179-180, vol. I).

Prin hotărârea din 27 ianuarie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, a fost admisă acțiunea de contencios administrativ înaintată de către Mihail Lichii împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni, Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ favorabil.

S-a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni nr. 30/2016/421 din 15 februarie 2016, în parte ce ține de calculul coeficientului individual.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni de a recalcula pensia pentru limita de vârstă lui Mihail Lichii, cu includerea în calculul a coeficientului individual a sumelor salariale pentru luna august 1993, aprilie, septembrie, octombrie, decembrie 1994, confirmate prin certificatul de salariu nr. 79 din 04 februarie 2016 eliberat de către Primăria s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni.

Recalcularea urmând a fi efectuată începând cu 01 martie 2016 în conformitate cu art. 33 alin. (5) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14.10.1998 (f.d.202, 208-211, vol. I).

Conform avizelor de recepție anexate, se constată că Casa Națională de Asigurări Sociale la 11 februarie 2021, a recepționat dispozitivul hotărârii (f.d.215, vol.I), iar la 17 martie 2021, a recepționat hotărârea motivată (f.d.214, vol.I).

La 02 februarie 2021, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus cerere de apel nemotivată (f.d.206, 207, vol.I), iar la 25 martie 2021, prin intermediul oficiului poștal, a depus motivarea apelului împotriva hotărârii din 27 ianuarie 2021 a Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, solicitând casarea integrală a hotărârii contestate, rejudecarea cauzei și emiterea unei decizii prin care să fie respinsă acțiunea (f.d.5-10, vol.II).

Prin decizia din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și a fost menținută hotărârea din 27 ianuarie 2021 a Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (f.d.25, 26-39, vol. II).

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că, Mihail Lichii pretinde că s-a efectuat calcularea eronată de către Casa Națională de Asigurări Sociale a dreptului la pensie, invocând că nu a inclus în calculul coeficientului individual sumele salariale pentru luna august 1993, aprilie, septembrie, octombrie, decembrie 1994, confirmate prin certificatul de salariu nr. 79 din 04 februarie 2016 eliberat de către Primăria s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni.

Din poziția Casei Naționale de Asigurări Sociale urmează că, la recalcularea pensiei a fost inclus și venitul asigurat pentru perioada anilor 1993 - 1994, dar, acesta a fost inclus în corespundere cu actul de verificare efectuat de către specialiștii Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni, în urma căruia au fost depistate modificări ale sumelor înscrise în cărțile de salariu. Astfel, lunile în care s-au constatat modificări, anume, luna aprilie 1994 (suma fiind corectată), luna septembrie 1994 suma indicată în cartea de salariu fiind modificată (prin adăugare), octombrie și decembrie 1994 unde iarăși sumele sânt corectate și adăugate, au fost incluse în stagiul de cotizare dar nu și venitul asigurat.

Instanța de apel a stabilit că, la caz, se atestă cu certitudine faptul că, deși veniturile salariale pentru perioada respectivă au fost calculate și achitate lui Mihail Lichii de angajatorul Cooperativa Agricolă de Producere „Serghei Lazo”, fapt confirmat prin copiile conturilor personale anexate la materialele dosarului, autoritatea publică pârâtă neîntemeiat a exclus sumele respective din calculul coeficientului individual al lui Mihail Lichii. Or, venitul confirmat de Mihail Lichii în lunile august 1993, aprilie, septembrie, octombrie, decembrie 1994, rezultă din certificatul de salariu nr. 79 din 04 februarie 2016 eliberat de Primăria s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni.

În ce privește rectificările efectuate, instanța de apel a menționat că, acest fapt nu poate fi imputabil și nici nu poate fi interpretat în defavoarea reclamantului or, însăși din răspunsul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni nr. 360 din 17 martie 2016, rezultă că Primăria s. Limbenii Vechi nu-și asumă responsabilitatea de modificările efectuate deoarece cărțile de salariu au fost transmise de la Cooperativa Agricolă de Producere „Serghei Lazo” în anul 2000 cu aceste modificări.

Mai mult, din raportul de constatare tehnică-științifică din 05 mai 2016, s-a reținut că nu a fost posibil de stabilit timpul în care au fost efectuate modificările în registrul de evidență a salariilor.

Totodată, potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 894-896 din 10 septembrie 2018, s-a indicat că, salariul lui Mihail Lichii reflectat în certificatul de salariu nr. 79 din 04 februarie 2016, eliberat de către Primăria s. Limbenii Vechi, va influența asupra coeficientului de pensionare spre majorare, care ar constitui 2,16807.

Astfel, instanța de apel a reținut că, la caz nu a fost prezentată nici o probă din care ar rezulta că modificările efectuate în cărțile de salariu nu ar corespunde realității, din care considerent, instanța de fond întemeiat a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni nr. 30/2016/421 din 15 februarie 2016, în partea ce ține de calculul coeficientului individual și a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni de a recalcula pensia pentru limita de vârstă lui Mihail Lichii, cu includerea în calculul coeficientului individual a sumelor salariale pentru luna august 1993, aprilie, septembrie, octombrie, decembrie 1994, confirmate prin certificatul de salariu nr. 79 din 04 februarie 2016 eliberat de către Primăria s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni.

Totodată, instanța de apel a apreciat ca fiind justă concluzia instanței de fond că, Mihail Lichii și-a realizat dreptul la pensie în anul 2015, iar ulterior s-a adresat cu cerere de recalculare în anul 2016, prezentând un set de acte suplimentare confirmative privind activitatea sa în cadrul Cooperativei Agricole de Producere „Serghei Lazo” ce nu au fost prezentate anterior. Prima instanță întemeiat a reținut prevederile art. 33 alin. (5) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, că noile drepturi la pensie se acordă începând cu luna următoare celei în care a fost depusă cererea și actele necesare la organul de asigurări sociale și a dispus că recalcularea urmează a fi efectuată începând cu 01 martie 2016.

La 02 iulie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.40, vol.II), Casa Națională de Asigurări Sociale a depus cerere de recurs nemotivată (f.d.41, vol.II), iar la 15 octombrie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.45, vol.II), a prezentat motivarea recursului împotriva deciziei din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei contestate, cu pronunțarea unei decizii noi (f.d.46-48, vol.II).

În motivarea recursului, Casa Națională de Asigurări Sociale și-a manifestat dezacordul cu soluția instanțelor de judecată, invocând că, pentru perioada de până la 01.01.1999, pensia se determina pe baza coeficientului individual al pensionarului, care reprezenta raportul dintre suma salariului pentru 60 de luni consecutive din ultimii 15 ani de muncă până la 01.01.1999 și suma salariului mediu pe țară pentru aceeași perioadă. Deci, pentru perioada de până la 01.01.1999 cuantumul pensiei intimatului a fost calculat pe baza coeficientului individual al salariului determinat pentru o perioadă mai favorabilă de 60 de luni consecutive (1987 - 1991), coeficientul fiind de 2,04500 din ultimii 15 ani de activitate până la 01.01.1999.

Baza de calcul a pensiei pentru perioada după 01.01.1999 o constituie venitul mediu lunar asigurat după 01.01.1999, care se confirmă în baza datelor din contul personal de asigurări sociale. În cazul intimatului venitul mediu lunar asigurat confirmat fiind 1,50 lei.

Recurentul a menționat că, intimatul este proprietar de terenuri, iar potrivit prevederilor Legii Bugetului Asigurărilor Sociale de Stat, plata de către proprietarii de

terenuri agricole a tarifului anual de 1,7 lei pentru o unitate grad/hectar de teren agricol, asigură plătitorului dreptul la o pensie minimă pentru limita de vârstă. În urma examinării dosarului de pensionare al intimatului s-a constatat că începând cu 05 martie 2015, acesta este beneficiar de pensie parțială pentru limita de vârstă, confirmând un stagiul de cotizare de 27,6 ani (necesar fiind 32 ani).

Recurentul a mai relatat că, la cererea intimatului, în conformitate cu prevederilor Legii nr. 399/2006 pentru unificarea și completarea unor acte legislative, la stabilirea pensiei în stagiul de cotizare a fost inclusă perioada 01 ianuarie 2000 – 21 decembrie 2004, deoarece în perioada dată, ca proprietar de teren agricol contribuțiile au fost achitate reieșind din grad/hectar. Pensia a fost calculată pe baza coeficientului individual al salariului de 2,04500, pentru cele mai favorabile 60 luni consecutive (1987 - 1991) din ultimii 15 ani de muncă până la 01.01.1999 (în temeiul certificatelor de salariu, eliberate de către SA „Baza de transport auto nr.27” pentru perioada 1983 - 1993, și certificatul eliberat de Primăria s. Limbenii Vechi pentru perioada 1995 - 1998), proporțional stagiului de cotizare confirmat (27,6 ani). Astfel, la calculul stagiului de cotizare au fost incluse toate perioadele confirmate de carnetul de muncă și alte acte ce confirmă venitul asigurat.

Recurentul a subliniat că, la stabilirea inițială a pensiei, intimatul a confirmat stagiul de cotizare prin carnetul de muncă și Forma -14 (carnetul de muncă al colhoznicului) pentru perioada 1995 - 1998. Venitul asigurat fiind confirmat prin certificatele de salariu eliberate de Primăria s. Limbenii Vechi pentru perioada 1995 - 1998 și certificatul eliberat de SA „Baza de transport auto nr.27” pentru perioada 1983 - 1993.

Respectiv, în urma examinării actelor depuse, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni în temeiul art. 30 alin. (2) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, la 18 noiembrie 2015 a efectuat verificarea certificatului de salariu eliberat de Primăria s. Limbenii Vechi, pentru perioada a.1994 privind constatarea veridicității acestuia. În rezultatul controlului s-a constatat că perioada anului 1994 (04.04.1994 - 31.12.1994), a fost confirmată prin cărțile de salarizare, unde au fost depistate o serie de erori și rectificări care au pus la îndoială veridicitatea înscrierilor. Ca urmare perioada menționată nu a fost inclusă în calculul pensiei până la confirmarea suplimentară a acestora.

Totodată, de către specialiștii Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni a fost verificat și certificatul de salariu eliberat de SA „Baza de transport auto nr.27” pentru perioada a.1994, în urma căreia s-a constatat că, intimatul pe perioada menționată nu a confirmat venit asigurat (nu a fost salarizat), nefiind inclus în cărțile de salariu pe acea perioadă. Ca urmare, perioada a.1994 nu a fost inclusă inițial în stagiul și calculul pensiei până la prezentarea suplimentară a actelor ce confirmă veridicitatea înscrierilor.

Ulterior la 05 februarie 2016, intimatul s-a adresat cu cerere privind recalcularea pensiei, prezentând suplimentar Forma - 14 (carnetul de muncă al colhoznicului) pentru perioada 1993 - 1998 și certificate de salariu eliberat de Primăria s. Limbenii Vechi, pentru perioada 1993-1999. În temeiul actelor prezentate de intimat, la 05 februarie 2016, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni a efectuat recalcularea pensiei pe baza coeficientului individual 2,04500 (din 60 luni consecutive din ultimii 15 ani, 1987-

1991) și stagiului total de cotizare de 28,4 ani. În stagiul de cotizare a fost inclusă perioada de activitate 04.04.1994 - 04.02.1999.

La recalcularea pensiei a fost inclus și venitul asigurat pentru perioada anilor 1993-1994, dar acesta a fost inclus în corespundere cu actul de verificare efectuat de către specialiștii Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni, în urma căruia au fost depistate modificări ale sumelor înscrise în cărțile de salariu.

Astfel, lunile în care s-au constatat modificări, și anume, luna aprilie 1994 (suma fiind corectată), luna septembrie 1994 suma indicată în cartea de salariu fiind modificată (prin adăugare), octombrie și decembrie 1994 unde iarăși sumele sânt corectate și adăugate, au fost incluse în stagiul de cotizare, dar nu și venitul asigurat.

Recurentul a menționat că, în comparație cu alte persoane angajate în aceeași funcție pe aceeași perioadă sumele (venitul asigurat) diferă foarte mult, iar cartea de salariu nu este întocmită în conformitate cu legislația în vigoare (cusută, semnată și sigilată).

Recurentul a precizat că, inițial la stabilirea pensiei pentru limita de vârstă, în 2015, quantumul pensiei a fost achitat din data obținerii dreptului la pensie 05 martie 2015, ulterior la prezentarea suplimentară a actelor ce au confirmat stagiul de cotizare și venitul asigurat, recalcularea pensiei a fost efectuată începând cu 01 martie 2016, potrivit art. 33 alin. (5) din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998. Prin Legea nr. 254 din 22 noiembrie 2018 pentru susținerea financiară suplimentară a unor beneficiari de pensii, începând cu 01 ianuarie 2019 pensiile stabilite până la intrarea în vigoare a prezentei legi al căror quantum nu depășește minimul de existență pentru pensionari pentru semestrul I al anului 2018 în mărime de 1589 lei, pensia s-a majorat cu 10%.

Recurentul susține că instanța de apel nu a motivat care sunt de fapt circumstanțele ce denotă veridicitatea sumelor din perioada a. 1993 - 1994 ce au stat la baza confirmării acestora și a ignorat în totalmente cumulul de argumente invocat de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018, a fost adoptat Codul administrativ al Republicii Moldova, care în conformitate cu art. 257 alin. (1) din Codul administrativ a intrat în vigoare la 01 aprilie 2019, iar potrivit alin. (2), la data intrării în vigoare a prezentului cod, Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 a fost abrogată.

În conformitate cu art. 258 alin. (3) din Codul administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate urmează că, legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale.

La etapa examinării procedurii de admisibilitate a recursului, prin prisma articolului 246 din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a verificat dacă actul judecătoresc de

dispoziție contestat poate constitui obiectul recursului, dacă cererea dedusă judecății este formulată de persoana îndreptățită, dacă aceasta nu a fost depusă în mod repetat și dacă a fost depusă în termen.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Cu referire la termenul de depunere a recursului declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale, instanța de recurs reține prevederile art. 245 din Codul administrativ, care statuează că recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntârziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar.

Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că decizia instanței de apel a fost adoptată la 29 iunie 2021, însă la materialele cauzei lipește dovada notificării dispozitivului deciziei, iar potrivit avizului de recepție DS80053407945AS (f.d.43, vol.II), se constată că la 11 octombrie 2021, Casa Națională de Asigurări Sociale, a recepționat decizia motivată.

Astfel, se constată că Casa Națională de Asigurări Sociale a respectat prevederile art. 245 din Codul administrativ, depunând recursul nemotivat la 02 iulie 2021, iar la 15 octombrie 2021, prezentând Curții Supreme de Justiție motivarea recursului.

Prin încheierea din 22 decembrie 2021 a Curții Supreme de Justiție, recursul depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale, împotriva deciziei din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost numit pentru examinare în complet de 5 judecători (f.d.70, vol. II).

Prin prisma articolului 191 alin. (5) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție soluționează cererile de recurs împotriva hotărârilor, deciziilor și încheierilor curții de apel.

Iar potrivit art. 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

La caz, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurentului Casa Națională de Asigurări Sociale, au fost expuse cu suficientă claritate.

Colegiul lărgit notează că în scopul asigurării unui proces echitabil în ordine de recurs într-un termen rezonabil, a remis în adresa intimatului Mihail Lichii copia cererii de recurs, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței (f.d. 58, vol. II).

Prin referința depusă la 20 noiembrie 2021, Mihail Lichii, reprezentat de avocatul Mariana Gîrbu a solicitat respingerea cererii de recurs declarată de Casa Națională de Asigurări Sociale, cu menținerea în vigoare a deciziei din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, deoarece corespunde prevederilor art. 239 din Codul de procedură civilă.

Intimatul a menționat că, în conformitate cu prevederile art. 3 lit. e) din Legea nr. 489-XIV din 08 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale, sistemul public de asigurări sociale se organizează și funcționează având ca principiu de bază, principiul contributivității. În acest sens, menționează că, potrivit extrasului din carnetul de muncă al colhoznicului nr. 80 din 04 februarie 2016, anexat la dosarul administrativ de pensionare la pag. 27, este indicat că F-14 este eliberată în baza conturilor personale nr. 8, 17, 12, 17, 98. La fel, din actele prezentate, unde este inclus și anul 1994, în baza extrasului din arhivă a procesului-verbal nr.4, rezultă că pensionarul Mihail Lichii a activat în anul 1994 în cadrul Cooperativei Agricole de Producere „Serghei Lazo”, iar din salariul primit i-au fost reținute impozitele și alte taxe.

Referitor la argumentul recurentului precum că la 18 noiembrie 2015 de către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni a fost efectuat verificarea certificatului de salariu eliberat de Primăria s. Limbenii Vechi, unde au fost depistate o serie de erori și rectificări, nefiind indicat că ultimul s-a adresat cu mai multe cereri, Mihail Lichii menționează că la 25 octombrie 2015, aflându-se în Cehia, pentru justificarea cerințelor, a expediat în adresa Casei Naționale de Asigurări Sociale copia cărții de salariu și a cărții de rețineri (ștampilate și semnate de către primarul s. Limbenii Vechi), și un certificat eliberat de către autoritățile cehe, precum că Mihail Lichii se află în viață, iar dovadă a recepționării pachetului de acte, fiind copia certificatului de aflare în viață eliberat de autoritățile cehe. Mihail Lichii a indicat faptul că, inițial, în cartea de salariu și cartea de rețineri nu existau rectificări și retușări (la dosar este anexată o copie a acestora), rezultă că aceste ilegalități au fost efectuate ulterior după ce le-au fost eliberate.

Mihail Lichii a criticat abordarea recurentului, menționând că fără a clarifica situația creată, o compară cu alte persoane care erau angajate în aceeași funcție pe aceeași perioadă, la care sumele (venitul asigurat) diferă foarte mult. În acest sens, notează că situația diferă, deoarece persoanele cu care a fost făcută comparația erau încadrate în câmpul muncii la serviciu de bază, altul de cât cel din Cooperativa Agricolă de Producere „Serghei Lazo”, muncind în calitate de medici, profesori, însă intimatul avea serviciul de bază în Cooperativa Agricolă de Producere „Serghei Lazo” unde pentru a avea un venit mai mare, uneori (la sezon), erau nevoiți să meargă la muncă toți membrii familiei (soția și copiii). Totodată, intimatul susține că în cererea de recurs face referire la drepturile pensionarului, la obligațiile statului, dar totodată prin acțiunile întreprinse încalcă vădit legislația și drepturile pensionarului Lichii Mihail astfel înrăutățind considerabil situația financiară a acestuia.

Referitor la stagiul de cotizare în Republica Cehă pe perioada anilor 1999 - 2016, Mihail Lichii relatează că aceasta nu are nici o tangență cu prezentul caz care se examinează, întrucât dânsul și-a îndeplinit munca onest, achitând impozitele la stat, considerente din care dânsul își merită pensia de care beneficiază.

Studiind materialele dosarului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, de a casa integral decizia din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 27 ianuarie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul

Rîșcani, și a emite o decizie nouă de respingere integrală a acțiunii, din următoarele considerente.

Conform art. 248 alin. (1) lit. c) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

Totodată, conform art. 22 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sînt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

Iar potrivit art. 194 alin. (2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

În temeiul art. 244 alin. (2) în coroborare cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La rîndul său art. 219 alin. (1) - (2) din Codul administrativ, prevede că instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. Instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces.

Înaintînd prezenta acțiune de contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, reclamantul a solicitat anularea deciziei nr. 30/2016/421 din 15 februarie 2016 emisă de Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni privind stabilirea pensiei pentru limita de vîrstă, cu modificarea cuantumului pensiei pentru limita de vîrstă din data depunerii dosarului - 10 martie 2015, obligarea recalculării pensiei pentru limita de vîrstă începînd cu 10 martie 2015 pînă în prezent.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, prin hotărârea din 27 ianuarie 2021 a conchis în privința temeiniciei acțiunii depuse de Mihail Lichii, anulînd decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni nr. 30/2016/421 din 15 februarie 2016, în parte ce ține de calculul coeficientului individual, și a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni de a recalcula pensia pentru limita de vîrstă lui Mihail Lichii, cu includerea în calculul a coeficientului individual a sumelor salariale pentru luna august 1993, aprilie, septembrie, octombrie, decembrie 1994, confirmate prin certificatul de salariu nr. 79 din 04 februarie 2016 eliberat de către Primăria s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni. Recalcularea urmînd a fi efectuată începînd cu 01 martie 2016 în conformitate cu art. 33 alin. (5) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14.10.1998.

Judecînd apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, instanța de apel a considerat legală și întemeiată hotărârea primei instanțe și a respins apelul, menținînd

hotărârii instanței de fond.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, verificând legalitatea temeiurilor invocate în cererea de recurs prin prisma legislației în vigoare ce guvernează raportul juridic litigios și a circumstanțelor stabilite, a obiecțiilor intimatului din referința depusă la recurs, consideră greșită concluzia instanțelor de judecată ierarhic inferioare privind temeinicia acțiunii, rezultată din examinarea superficială a materialului probator, precum și interpretarea și aplicarea eronată a normele de drept material, ceea ce constituie temei de casare a hotărârilor judecătorești.

În această ordine de idei, și având în vedere că instanțele de judecată, deși au constatat toate circumstanțele faptice ale cauzei, au soluționat greșit litigiul, instanța de recurs consideră necesar de a soluționa fondul cauzei, deoarece în baza limitelor stabilite de lege și a materialelor cauzei poate adopta o soluție finală pe caz.

În corespundere cu art. 224 alin. (1) lit. f) din Codul administrativ, examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă hotărâre de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată, dacă nu sînt îndeplinite condițiile de adoptare a unei hotărâri prevăzute la lit.a)–e).

Conform art. 3 lit. e) din Legea privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489-XIV din 08 iulie 1999, sistemul public de asigurări sociale se organizează și funcționează avînd ca principiu de bază, principiul contributivității, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite.

Conform art. 14 din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, dreptul la pensie pentru limită de vîrstă se acordă dacă sînt îndeplinite cumulativ condițiile privind vîrstele de pensionare și stagiile de cotizare prevăzute de prezenta lege.

Pensia pentru limită de vîrstă, potrivit art. 15 alin. (1) și (2) din Legea menționată supra, poate fi stabilită la împlinirea vîrstelor standard de pensionare prevăzute la art. 41, cu condiția realizării stagiului minim de cotizare de 15 ani.

Asiguratul care, la împlinirea vîrstei standard de pensionare, nu are stagiul minim de cotizare prevăzut la alin. (1) are dreptul la alocație în condițiile Legii nr. 499 din 14 iulie 1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni.

Totodată, Colegiul lărgit reține că în conformitate cu prevederile art. 41 alin. (1) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 (în redacția în vigoare pînă la 01.01.2017), bărbaților li se acorda dreptul la pensie pentru limita de vîrstă la împlinirea vîrstei de 62 de ani, dacă confirma în perioada 01.04.2014 pînă la 01.07.2015 un stagiul de cotizare de 32 de ani pentru o pensie integrală sau un stagiul de cotizare de cel puțin 15 ani pentru o pensie parțială calculată proporțional stagiului de cotizare realizat.

Așadar, în corespundere cu art. 53 din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 (în redacția în vigoare pînă la 01.01.2017), pensia pentru limita de vîrstă, se determină prin cumularea drepturilor de pensie din perioada anterioară și cea posterioară intrării în vigoare a legii.

Pentru perioada anterioară intrării în vigoare a legii (01.01.1999) pensia se determină pe baza coeficientului individual al salariului pensionarului, care reprezintă raportul din suma salariului pentru oricare 60 de luni consecutive din ultimii 15 ani de

muncă anteriori intrării în vigoare a legii (01.01.1991) și suma salariului mediu pe țară pentru aceeași perioadă.

Baza de calcul a pensiei pentru perioada ulterioară intrării în vigoare a legii constituie venitul mediu lunar asigura și realizat după 01.01.1999 până la data adresării după pensie, conform datelor din contul personal de asigurări sociale.

În conformitate cu prevederile Legii Bugetului Asigurărilor Sociale de Stat plata de către proprietarii de terenuri agricole a tarifului anual de 1,7 lei pentru o unitate grad/hectar de teren agricol, asigură plătitorului dreptul la o pensie minimă pentru limita de vîrstă.

În cazul reclamantului venitul mediu lunar asigurat confirmat fiind de 1,50 lei.

Din materialele dosarului administrativ rezultă că în baza deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni nr. 30/2015/13232 privind stabilirea pensiei pentru limita de vîrstă, Mihail Lichii începând cu 05.03.2015 beneficiază de pensie parțială pentru limita de vîrstă, pentru un stagiul de cotizare realizat de numai 27,6 ani (necesar fiind 32 ani), în cuantum de 1128,28 lei, care la situația de 01.04.2015 a fost indexată conform legislației în vigoare și a constituit 1217,98 lei.

Calcularea pensiei pentru limita de vîrstă a lui Mihail Lichii, stabilită în baza deciziei nr. 30/2015/13232, începând cu 05.03.2015 a fost determinată în baza documentelor prezentate, și anume: 1) cererea de acordare a pensiei pentru limita de vîrstă depusă de Mihail Lichii la 10.03.2015; 2) tabelul coeficientului individual de muncă a lui Mihail Lichii, care a fost stabilit în mărime de 2,04500 luând în considerație perioada favorabilă a anilor 1987-1991; 3) copia carnetului de muncă fiind stabilit stagiul de cotizare incomplet de 27,6 ani; 4) forma F-14 pentru perioada anilor 1995-1998, eliberată de Primăria s. Limbenii-Vechi, r-nul Glodeni; 5) certificatul de retribuții a SA „Baza de transport auto nr. 27” și Colhozul „Serghei Lazo”; 6) certificatul Casei Naționale de Asigurări Sociale de calculare și achitare a contribuțiilor sociale la stat; 7) actul de control și de verificare a documentelor.

Potrivit deciziei nr. 30/2015/13232 privind stabilirea pensiei pentru limita de vîrstă, rezultă că pensia a fost calculată pe baza coeficientului individual al salariului 2,04500 pentru cele mai favorabile 60 luni consecutive (1987-1991) din ultimii 15 ani de muncă până la 01.01.1999 (în temeiul certificatelor de salariu prezentate, eliberate de „Baza de transport auto nr. 27” SA pentru perioada 1983-1993, și certificatul eliberat de Primăria s. Limbenii Vechi pentru perioada 1995-1998), proporțional stagiului de cotizare confirmat de 27,6 ani, cuantumul căreia constituia 1128,28 lei lunar, fiind indexată de la 01.04.2015 constituia 1217,98 lei lunar.

În acest context instanța de recurs reține că, pensia pentru limita de vîrstă a fost stabilită lui Mihail Lichii potrivit Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, cu modificările și completările ulterioare.

Cuantumul pensiei a fost stabilit în baza coeficientului individual al salariului pensionarului, care reprezintă raportul dintre suma salariului calculate pentru oricare 60 luni consecutive din ultimii 15 ani de muncă anteriori intrării în vigoare a legii nominalizate (01.01.1999) și suma salariului mediu pe țară pentru aceeași perioadă luând în considerație stagiul de cotizare realizat incomplete de 27,6 ani.

Coeficientul individual de muncă a lui Mihail Lichii a fost stabilit în mărime de 2,04500, luând în considerare perioada favorabilă a anilor 1987-1991, fiind stabilit cuantumul pensiei lunare de 1128,28 lei.

De asemenea, s-a constatat că în baza cererii lui Mihail Lichii din 09.03.2015, în conformitate cu prevederile Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative nr. 399-XVI din 14 decembrie 2006, din stagiul de cotizare a fost exclusă perioada 01.01.2000 până la 31.12.2004, deoarece în perioada anilor 2000-2004 ca proprietar de teren agricol, contribuțiile au fost achitate reieșind din grad/hectar (f.d.8, dosar administrativ).

Conform art. 30 alin. (2) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, organele de asigurări sociale au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă stagiul de muncă și venitul asigurat, eliberate de organele abilitate.

În rezultatul controlului efectuat la 18 noiembrie 2015, de către specialiștii Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni, la Baza de Transport Auto nr. 27 s-a constatat, că pentru perioada de la 01.01.1994 până la 09.09.1994, Mihail Lichii nu a fost salarizat, fapt confirmat prin certificatul din 19 ianuarie 2015 eliberat de SA „Baza de transport auto nr. 27” (f.d.13 din dosarul administrativ), respectiv această perioadă nu a fost inclusă în stagiul de cotizare. Ca urmare, perioada 1994 nu a fost inclusă inițial în stagiul și calculul pensiei până la prezentarea suplimentară a actelor ce confirmă veridicitatea înscrisurilor (f.d.21, dosar administrativ).

Totodată, în urma verificării cărții de salariu anul 1994 de către reprezentantul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni, la 18 noiembrie 2015, a fost întocmit actul de verificare a documentelor, în care a fost stabilit că: - la deschiderea contului personal sub nr. 17, pe numele Lichii Mihail, însă patronimicul este modificat (alt scris și altă cerneală); - la înregistrarea fondului de retribuire a muncii în luna aprilie anul 1994 în total este înregistrat 26 de zile, cu valoarea fondului de retribuire a muncii calculat în luna aprilie în sumă de 140,03 lei, sunt ștersături; la înregistrarea fondului de retribuire a muncii în luna septembrie anul 1994 în total este înregistrat 26 de zile cu valoarea fondului de retribuire a muncii calculat în luna septembrie în sumă de 898,75 lei, unde cifra 8 este suspectă; - la înregistrarea fondului de retribuire a muncii în luna octombrie este înregistrat 26 de zile cu valoarea fondului de retribuire a muncii calculat în sumă de 451,76 lei, unde cifra 1 este suspectă; - la înregistrarea fondului de retribuire a muncii în luna decembrie este înregistrat fondul de retribuire a muncii total calculat în sumă de 1487,42 lei, inclusiv plata adăugătoare înregistrată în sumă de 1331,00 lei, unde cifrele unu din plata adăugătoare sunt suspecte, iar totalul e scris cu un alt pix. Potrivit aceluiași act, se menționează că în comparație cu alte persoane sumele diferă foarte mult. Totalurile sunt scrise în creion. Cartea nu este cusută și sigilată. La act se anexează copiile din cartea de salariu unde sumele sunt exagerate (f.d.20, dosar administrativ).

În rezultatul controlului efectuat la 16 februarie 2016, în cadrul Primăriei s. Limbenii Vechi, unde se află arhiva fostei Cooperative agricole „Serghei Lazo”, s-a constatat că certificatul de salariu nr. 89, 79 din 04 februarie 2016, persoana Lichii Mihail Grigore corespunde cu cărțile de salariu în baza conturilor personale pe perioada anilor 1993, 1999.

S-a constatat că pentru lunile ianuarie - aprilie 1993 fără salariu, mai 1993 salariu – 2065; iunie 1993 salariu - 1740; iulie 1993 salariu – 1920; august salariu - 1290 însă fără rețineri la salariu; septembrie 1993 fără salariu; octombrie 1993 – fără salariu; noiembrie 1993 -81,22 salariu; decembrie 1993- 2,63 salariu.

La fel, s-a constatat pentru anul 1999 suma totală a salariului 21,00; pentru luna ianuarie – fără salariu, luna februarie 21,00 salariu. Alte sume cu caracter unic nu au fost incluse. Divergențe nu au fost depistate (f.d.33, dosar administrativ).

De asemenea, verificării au fost supuse și documentele ce confirmă perioada de activitate 04 aprilie 1994 până la 31 decembrie 1994, deoarece înscrierile din carnetul de muncă nr. 0252971 sunt rectificări nelegalizate la data angajării și ordinul de eliberare, iar de la paginile 18-19 confirmă salarizarea în cadrul entității doar în anul 1995.

În acest context, se constată că Casa Națională de Asigurări Sociale a calculat cuantumul pensiei inițiale a lui Mihail Lichii în sumă de 1157,40 lei, fără a fi luat în considerație salariul integral reflectat în certificatul de salariu nr. 79 din 04 februarie 2016 eliberat de Primăria s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni, anexat la f.d. 28 din dosarul administrativ.

Prin răspunsul nr. 147 din 17 februarie 2016, Primăria s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni a confirmat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale că în cartea de salariu pe anul 1994 unde este deschis contul personal pag.8 sub nr. 17 este persoana Lichii Mihail Grigore. Totodată s-a menționat că despre modificarea patronimicului cu altă cerneală a persoanei date, primăria nu își asumă responsabilitatea, deoarece cărțile de salariu au fost transmise de la CAP „Serghei Lazo”, în anul 2000 cu aceste modificări (f.d.31, dosar administrativ).

Tot din materialele dosarului administrativ rezultă că la 05 februarie 2016, Mihail Lichii a depus la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Glodeni cerere de recalcul a pensiei pentru limita de vîrstă nr. 30/206/126, prezentând suplimentar Forma – 14 pentru perioada 1993- 1998 și certificatele de salariu eliberate de Primăria s. Limbenii Vechi pentru perioada 1993-1999 (f.d.24, dosar administrativ), iar în urma examinării documentelor prezentate stagiul de cotizare s-a majorat de la 27,6 ani la 28,4 ani și cuantumul pensiei pentru limita de vîrstă după recalculare a fost stabilit în sumă de 1249,41 lei, începând cu 01 martie 2016 (f.d.22 verso, dosar administrativ).

Așadar în urma examinării deciziei privind stabilirea pensiei lui Mihail Lichii, s-a constatat că la 01.03.2016 a fost efectuată recalcularea pensiei de către Casa Teritorială de Asigurări Sociale, cu includerea la stagiul inițial de cotizare, a următoarelor perioade de activitate : de la 15.03.1994 până la 31.12.1994 și perioada de la 01.01.1999 până la 04.02.1999, stagiul de cotizare în baza căruia s-a stabilit și se achită pensia din data inițială 13.05.1971-15.06.1973 serviciul militar; 05.07.1973-31.12.1993 perioada de asigurare în economia națională; 15.03.1994-04.02.1999 perioada de asigurare în agricultură; 01.01.2006-31.12.2006 perioada de asigurare în agricultură.

Cuantumul pensiei stabilite în baza perioadelor de activitate achitate până la recalcularea pensiei a constituit 05.03.2015 (data stabilirii inițiale) – 1128,28 lei lunar, 01.04.2015 (indexare) – 1217,98 lei lunar, 01.04.2016 (indexare) – 1341 lei lunar.

Cuantumul pensiei stabilite după recalcularea de la 01.03.2016 s-a modificat și s-a achitat : 05.03.2015 (data stabilirii inițiale) – 1157,40 lei lunar, 01.04.2015 (indexare) – 1249,41 lei lunar, 01.04.2016 (indexare) – 1375,60 lei lunar, 01.04.2017 (indexare) – 1469,14 lei lunar, 01.04.2018 (indexare) – 1566,10 lei lunar, 01.08.2018 (valorizare) – 1566,48 lei lunar (f.d.19-21, vol. I).

În urma celor constatate, rezultă că în baza deciziei de indexare a pensiei pentru limita de vîrstă a lui Mihail Lichii, a fost stabilită pensia pentru limita de vîrstă în

cuantum de 1375,60 lei începând cu 01.04.2016.

De asemenea este oportun de a sublinia că prin Legea pentru susținerea financiară suplimentară a unor beneficiari de pensii nr. 254 din 22 noiembrie 2018, începând cu 01 ianuarie 2019, pensiile stabilite pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi al căror cuantum nu depășește minimul de existență pentru pensionari pentru semestrul I al anului 2018 în mărime de 1589 de lei se majorează cu 10%.

Rezultă deci că, Casa Națională de Asigurări Sociale nu a inclus în fondul de retribuire a muncii pentru lunile aprilie, septembrie, octombrie și decembrie 1994 în calculul coeficientului individual al pensiei inițiale de vîrstă a lui Mihail Lichii, deoarece au apărut dubii asupra valorii salariului calculat pentru perioada nominalizată, fiind stabilite corectări și adăugiri ale sumelor indicate.

Conform art. 33 alin. (1) lit. a) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc pînă la acordarea drepturilor la pensie.

Iar potrivit alineatului 5 al aceluiași articol, noile drepturi la pensie se acordă începând cu luna următoare celei în care a fost depusă cererea și actele necesare la organul de asigurări sociale. În cazul transferării la altă categorie de pensie prevăzută de prezenta lege, termenul de transfer se stabilește conform art.11 alin.(2).

Analizând situația de fapt prin prisma prevederilor legale enunțate mai sus, Colegiul lărgit constată că la caz, instanțele ierarhic inferioare eronat au concluzionat în privința temeiniciei pretenției privind anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Glodeni nr. 30/2016/421 din 15 februarie 2016, în partea ce ține de calculul coeficientului individual, obligând Casa Națională de Asigurări Sociale să îi recalculeze lui Mihail Lichii pensia pentru limita de vîrstă, cu includerea în calculul coeficientului individual a sumelor salariale pentru : luna august 1993, aprilie, septembrie, octombrie, decembrie 1994, confirmate prin certificatul de salariu nr. 79 din 04 februarie 2016 eliberat de către Primăria s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni.

Aici, Colegiul lărgit notează că inițial la stabilirea pensiei pentru limita de vîrstă în 2015, cuantumul pensiei a fost achitat din data obținerii dreptului la pensiei 05 martie 2015, ulterior la prezentarea suplimentară a actelor ce au confirmat stagiul de cotizare și venitul asigurat, Casa Națională de Asigurări Sociale a efectuat recalcularea pensiei începând cu 01 martie 2016, în corespundere cu prevederile art. 33 alin. (5) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 (f.d.22 dosar administrativ).

În sensul celor prezentate mai sus, Colegiul lărgit consideră că urmează a fi respinsă pretenția privind recalcularea pensiei începând cu data stabilirii pensiei, or temeiul recalculării pensiei a survenit la data prezentării actelor suplimentar care nu au fost depuse inițial.

Mai mult, Colegiul lărgit precizează că numai recunoașterea în mod legal a înscrierilor privind calcularea mărimii salariului pentru perioada lunilor aprilie, septembrie, octombrie și decembrie anul 1994, și originalul efectuării înscrierilor în coloanele și rîndurile la capitolul calculării salariului, va servi temeiul pentru recalcularea pensiei de vîrstă a lui Mihail Lichii de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

De altfel, în contextul divergențelor constatate și care nu au fost înlăturate, Casa

Națională de Asigurări Sociale a comunicat intimatului prin răspunsul din 04 iunie 2015 că determinarea cuantumului pensiei în baza coeficientului individual al salariului ce ar cuprinde anul 1993 (conform certificatelor despre salariu) este inoportun deoarece ar constitui 0,46605.

Așadar, instanța de recurs consideră că radierile mecanice, retușările și adăugirile depistate la conținutul cifrelor redate, depistate în cartea de salarizare pentru lunile aprilie, septembrie, octombrie și decembrie anul 1994, nu pot fi reținute la calcularea pensiei pentru limita de vîrstă a lui Mihail Lichii.

De altfel, Colegiul lărgit relevă că nu urmează a fi reținut ca probă raportul de expertiză de expertiză judiciară nr. 894-896 din 10 septembrie 2018, unde s-a indicat că, salariul lui Mihail Lichii reflectat în certificatul de salariu nr. 79 din 04 februarie 2016, eliberat de către Primăria s. Limbenii Vechi, va influența asupra coeficientului de pensionare spre majorare, care ar constitui 2,16807, în condițiile în care la judecarea cauzei nu au fost înlăturate prin alte probe, divergențele referitor la radierile mecanice, retușările și adăugirile depistate în cartea de salarizare pentru lunile aprilie, septembrie, octombrie și decembrie anul 1994.

Mai mult, este inerent a specifica că din conținutul carnetului de muncă deschis la 05 iulie 1973, rezultă că Mihail Lichii a activat la SA „Baza de transport auto nr. 27” din 05 iulie 1973, fiind concediat la 09 septembrie 1994, iar conform carnetului de muncă nr. 0252971 se constată că la 04 aprilie 1994 a fost primit în rândurile Cooperativei agricole „Serghei Lazo”, r-nul Glodeni la lucru în brigada de câmp, fiind eliberat la 11 februarie 1999 (f.d.5-6 dosar administrativ).

Subsecvent, instanța de recurs menționează că examinând atât conținutul certificatului nr. 79 din 04 februarie 2016 eliberat de către Primăria s. Limbenii Vechi, r-nul Glodeni (f.d.28, dosar administrativ) cât și conținutul certificatului din 19 ianuarie 2015 eliberat de SA „Baza de transport auto nr. 27”, se constată că pentru luna decembrie 1993 Mihail Lichii a fost salarizat din ambele întreprinderi, fiind indicat drept salariu în primul certificat 2,63 iar în al doilea certificat 44.

Totodată, instanța de recurs evidențiază că potrivit materialelor cauzei, rezultă Mihail Lichii a fost angajat în cadrul Cooperativei agricole „Serghei Lazo”, r-nul Glodeni ca lucrător de rând în luna aprilie 1993, însă datele nu au fost incluse în carnetul de muncă din motiv că în perioada 1993-1994 dânsul activa la SA „Baza de transport auto nr. 27”.

De asemenea, Colegiul lărgit consideră că nu pot fi neglijate și nu au fost clarificate prin careva probe divergențele referitor la sumele achitate lui Mihail Lichii în comparație de ceilalți lucrători, stabilind că acestea sunt disproporționat de mari (f.d. 34-57, vol.I).

Deci, contrar circumstanțelor de fapt, instanțele ierarhic inferioare nu au luat în calcul divergențele stabilite, drept urmare greșit au concluzionat în privința temeiniciei pretențiilor lui Mihail Lichii. De altfel, din aceleași motive nu pot fi reținute ca temeinice argumentele intimatului aduse în referință.

Suplimentar, din înscrisurile anexate la dosarul administrativ Colegiul lărgit observă că Mihail Lichii pe perioada 1999 -2016 confirmând stagiul de cotizare în Republica Cehă în baza acordului bilateral încheiat între Republica Moldova și Republica Cehă din 01 octombrie 2012 în domeniul securității sociale, începând cu 05 martie 2016 beneficiază de pensie pentru limita de vîrstă pe teritoriul Republicii Cehe

(f.d.35,36,37, dosar administrativ).

Așadar, circumstanțele descrise permit instanței de recurs să conchidă că atât prima instanță, cât și instanța de apel au aplicat eronat prevederile legii, nu au cercetat multiaspectual probele anexate la materialele cauzei și nu au dat apreciere tuturor argumentelor invocate de către participanții la proces, motiv din care actele judecătorești de dispoziție emise de acestea nu pot fi menținute, iar cererea de chemare în judecată depusă de către Mihail Lichii urmează a fi respinsă, ca fiind neîntemeiată.

Din considerentele menționate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe și de a emite o decizie nouă, prin care se respinge acțiunea în contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Mihail Lichii.

În conformitate cu art. 258 alin (3), 248 alin. (1) lit. c) în coroborare cu art. 224 alin. (1) lit. f) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează decizia din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 27 ianuarie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, se emite o decizie nouă prin care:

Se respinge integral cererea de chemare în judecată depusă de Mihail Lichii împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ individual defavorabil, obligarea emiterii actului administrativ favorabil, obligarea recalculării pensiei pentru limita de vârstă, ca neîntemeiată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecători

Nina Vascan

Nicolae Craiu

Aliona Miron

Victor Burduh